

Çöküş ve Toparlanma

Çöküş ve Toparlanma Diocletianus'un Reformları

Severus Alexander'in öldürülmesinden sonra bir dizi imparator askeri güçle güç kazandılar. Uzun süredir boşlanan sınırlar tehdit eden düşmanlara doldu, imparatorluğu bir bütün olarak sıkıntıya sokuyordu. İmparatorluğun yakın bir çöküşüne üç ana etken katkıda bulunuyordu: uzak sınır tehditleri, iç savaş ve ekonomik kargaşa.

İ.S. 3. yüzyıl kargaşası, 235-285

1. Düşman tehditleri ve Sınır krizi
  - a. Germanlar= Kuzey Denizi ve Karadeniz'de Tuna ve Ren sınırı boyunca yaşayan bir araya toplanan kabileler
    - i. Carpiler, Gotlar, Vandallar ve Alamannlar
    - ii. Sınır boyunca az ya da çok, barışçıl olarak uzun bir süreden beri vardılar.
    - iii. Romalılarla ticaret yaptılar ve hatta bazen orduda da görev yaptılar.
    - iv. Kuzeyden baskılar onları Roma topraklarının içine girmeye zorlamıştır.
    - v. Nüfusun büyümesi ve bazı kabilelerin yayılmacı politikaları güneye baskı uygulamıştır
  - b. Doğuda Sasaniler ve Persler
    - i. Oldukça fazla milliyetçilerdi ve yabancı etkilere hoşgörüsüzlerdi.
    - ii. Eski Parthia ve Armenia içlerine de yayıldılar.
2. Askeri İmparatorlar
  - a. Severus Hanedanının çöküşünden sonra, imparatorlar kendi ordularının gücünde iktidara geldi. Sınırdaki tehditlere karşı savaşmak için daha fazla zaman harcamaya zorlandılar.
  - b. İmparatorluğun değişik yerlerinde aktif olarak görev yapan pek çok lejyon vardı.
  - c. Birbirlerine karşı üstünlük için yarıştılar.
  - d. Komutanlarını, ekstra yağma için, imparator olarak ilan etmek için aceleci davrandılar.
  - e. İmparatorluk gücü için subayları arasında yoğun rekabet gelişti.
  - f. İmparatorlar çoğunlukla düşmanla savaşırken Romalı yoldaşlarının kollarında öldüler.

HARİTA: SEPTİMİUS SEVERUS'UN EGEMENLİĞİ SIRASINDA ROMA İMPARATORLUĞU

Bu harita Mary T. Boatwright, Daniel Gargola and Richard J.A. Talbert, The Romans from Village to Empire, Oxford University Press, 2004.kitabı için hazırlanmıştır,

Telif Hakkı 2004, Ancient World Mapping Center:

Bu öge yalnızca ticari olmayan kişisel ya da eğitim amaçlı olarak çoğaltılabilir ve dağıtılabılır. Tüm diğer kullanımlar için, telif hakkı sahibinden/sahiplerinden önceden yazılı izin almanız gerekir. Müellifler, haritanın telif hakkı ve dağıtım bildirimlerini kaldırabilir ya da değiştirebilirler.

Krizin Etkileri

İmparatorluk Otoritesinde Bölünmeler

1. Postumus 260'da gücü ele geçirdi, fakat yalnızca Gallia, Germania, Britannia ve İberia'da tanındı, böylece 274'de sona eren "Gallia İmparatorluğu" ortaya çıktı.
2. Palmyra İmparatorluğu'nun kraliçesi olarak Zenobia "Augusta" Suriye ve Doğu'da 267-272, Mısır'ı fethetti.

Ekonomik Kargaşa

1. İmparatorlar komuta ettikleri askerlere ödemek için daha çok paraya ihtiyaç duydu.
2. Hiperenflasyon, Ekonomik krize yol açan gümüş sikkelerin değerinin düşürülmesini bir sonucu.
3. Sahte paralar daha yaygınlaştı
4. Bu aynı zamanda Roma'nın iç ticari ağının bozulmasına yol açtı.

Kent Hayatının Bozulması

1. Kentlerdeki inşaat ve onarımlar durma noktasına geldi.
2. Zenginler kentleri terk ettiler ve kırsal villalara taşındılar.
3. Suriye, Asia ve Kuzey Afrika gibi bazı yerler etkilenmeden kaldı.
  - Kuzey Afrika'daki zeytin üretimi aslına bakılırsa arttı.

Yerel Kültürlerin Canlanması

1. Romanın fethileri başlangıçta yerel adetleri baltaladı.
2. Savaş nedeniyle ticaret ağının bozulması Roma'dan daha fazla bağımsız olmaya yol açtı.
3. Büyük kentler yavaş yavaş kaybolmaya daha küçük, surlu kasabalara kaymaya başladı.

4. Büyük toprak sahipleri daha bağımsız ve Roma'yla daha az bağlantılı olmaya başladı.

Diocletianus'un Tahta Çıkışı, İmparatorluğun Bir Reformcusu

1. Dalmatia'da doğdu, anlatıldığına göre azat edilmiş bir kölenin oğluydu; aristokrat değildi.
2. İmparator Carus döneminde aşağı konumdan süvari komutanlığı konumuna yükseldi.
3. Carus ve oğlu Persia'daki savaşta öldükten sonra ordu Diocletianus'u imparator ilan etti.

Foto: Giovanni Dall'Orto. Bütün kullanımlar için izin G. Dall'Orto'ya atıfla

Diocletianus'un Reformları

Tetrakhi'nin Biçimlendirilmesi

1. İkinci bir Augustus ve her Augustus'un altına da en sonunda birer Caesar ekledi.
2. Diocletianus ilk olarak İ.S. 285 Maximianus'u Caesar'ı ya da genç imparator'u olarak kabul etti.
3. 286'da, Maximianus'u, imparatorluğu ayıran, Augustus'luğa ya da ortak imparatorluğa yükseltti.
4. 293'de Maximianus'un onayıyla, kendisi ve Maximianus için birer Caesar atadı.
5. Roma politik resmin dışındaydı.
6. Diocletianus hükümdarlığının geç dönemlerine kadar kenti ziyaret bile etmedi.

Eyaletlerin Yeniden Düzenlenmesi

1. Eyaletler vergi toplanmasını kolaylaştırmak için 12 büyük diocese olarak yeniden düzenlendi.
2. Vergiler bölgenin üretim potansiyeline dayanıyordu.
3. Sivil ve askeri yönetim ayrı tutuldu.
  - a. Sivil valiler çoğunlukla vergi toplamakla ilgilidiler.
  - b. *Duces* askeri işlerde görevliydi.

Ekonomik Reform

1. Diocletianus yerel para birimlerini ortadan kaldırmıştır.
2. Değeri düşürülmüş sikkeleri saf altın ve gümüş olanlarla değiştirdi.
3. Bununla birlikte enflasyonu devam ettiren bronz sikkeler çok sayıda basılmıştır.
4. Narh Kararnamesi, 301
  - a. Vurguncular ve alavreciler için ölüm cezası emredildi.

- b. Bakır ve bronz sikkelerin değeri, değerini iki katına çıkaran, resmi olarak ayarlandı.
- c. Tüccarlar belirli bir mal için tek bir fiyat belirlemek zorundaydı.
- d. Aynı zamanda binden fazla ürünün üst fiyatını belirledi.
- e. İş için en üst yevmiyeyi belirledi.
- f. Ancak, bunu uygulamak için herhangi bir gerçek yolu olmadığı için, başarısızlıkla sonuçlandı.

İmparatorluk Otoritesinin Yeni Görünüşü

- İmparatorlar kendilerini barış ve istikrarın yenileyicisi olarak kendilerini değiştirmişlerdir. Böylece:
  1. Diocletianus kendini "Iupiter'in oğlu" olarak ilan etti
  2. Maximianus kendini Herclues ile özdeşleştirdi.
  3. İmparatorlar varlıklarına ulaşımı aşırı derecede kısıtlamışlardır.

Tetrarkhi

Batının Augustusu:
Maximianus
Batının Caesarı:
Constantinus

Doğunun Augustusu:
Diocletianus
Doğunun Caesarı:
Galeirus

Foto: R. Scaife. Resim VROMA projesini izniyle.
<http://www.vroma.org>

Diocletianus ve 303'deki Büyük Zulüm

1. İmparatorların pagan tanrılarla kuvvetli ilişkilendirilmeleri Hıristiyanlığı daha tehlikeli yaptı.
2. Kapsamında, ciddiyetinde ve organizasyonunda eşi görülmemişti.
3. Hıristiyan metinlerinin ve ibadet yerlerinin tahrip edilmesi emredildi.
4. Hıristiyanların ibadet için toplanması yasaklandı.

5. Amaçlar: Dini ve sosyal

Sorular:

Roma politikasında ve yönetiminde bütüncü bir zihniyetin doğuşu bu dönemde temelde yabancı istilalara mı bağlıdır? İmparatorun yetkisinde artışa katkıda bulunan ve yönetimini merkezileştiren diğer faktörler nelerdir?